

Tervise
Arengu
Instituut

Täiskasvanute ülekaalu ja rasvumise haiguskuulu Eestis

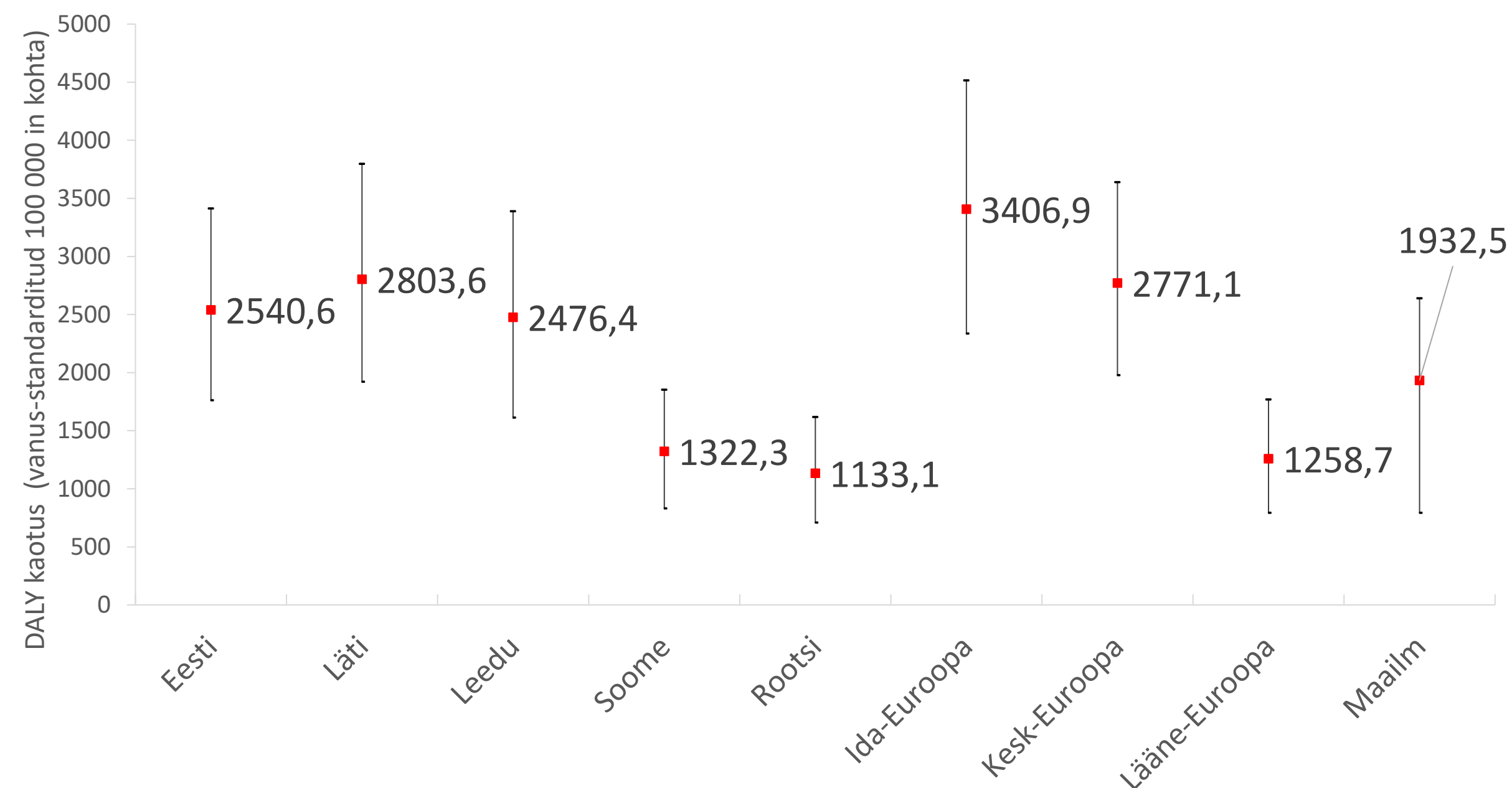
Rainer Reile, Johann Saavaste, Aleksei Baburin, Mall Leinsalu

Epidemioloogia ja biostatistika osakond
Tervise Arengu Instituut

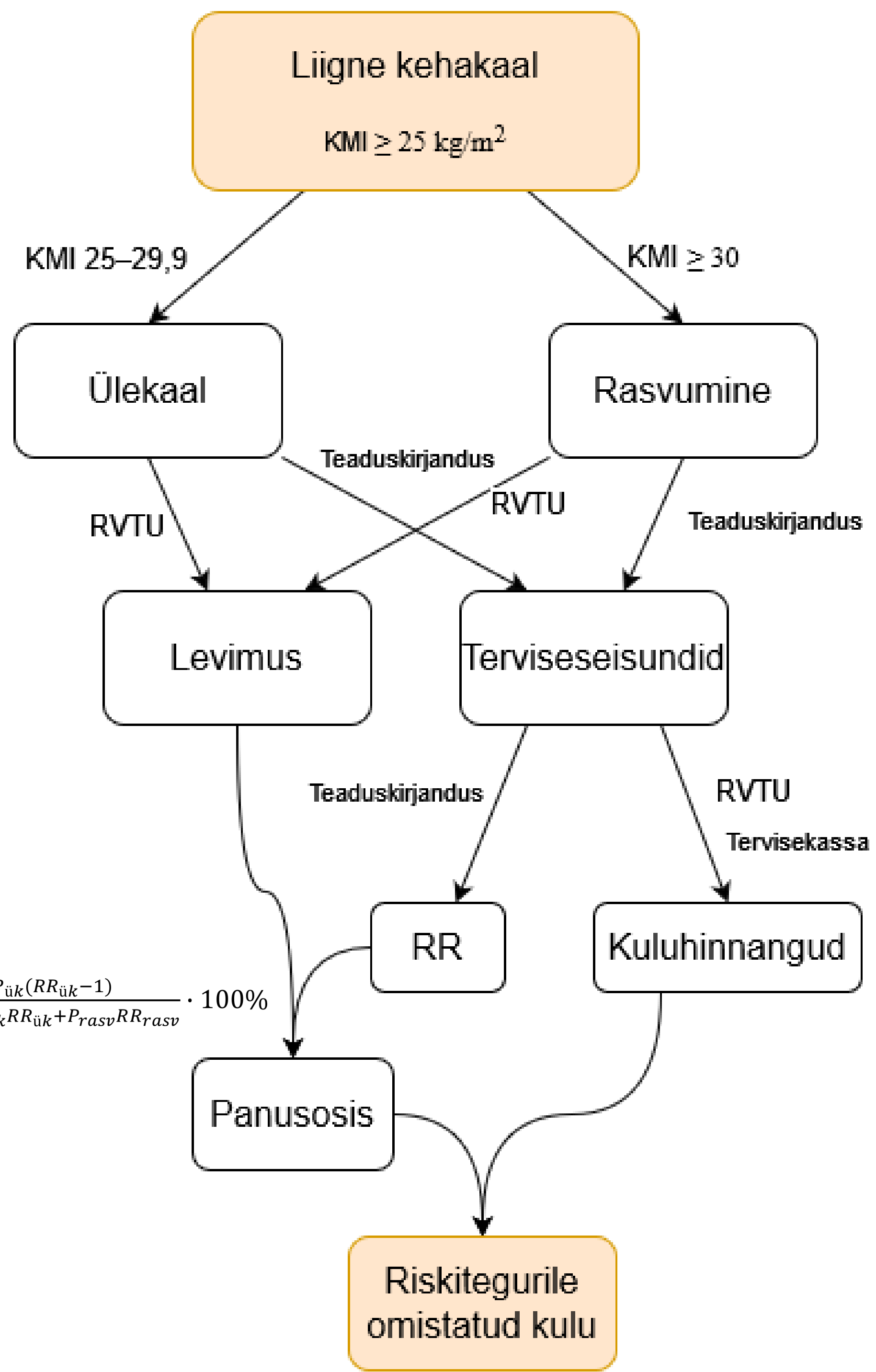
16. aprill 2024

Analüüsi taust ja eesmärk

- Liigne kehakaal põhjustab Eestis aastas arvestuslikult:
  - 19,1% kõikidest surmadest ehk 1887–4308 surmajuhtu
    - vanus-standarditud suremuskordaja meestel 171,8 ja naistel 126,7 juhtu 100 000 kohta
  - 62 500 kaotatud eluaastat (DALY)
    - Tervisekaotus meestel 4168 ja naistel 2801 DALY 100 000 kohta.

Joonis 1. Liigse kehakaaluga seotud haiguskoormus Eesti ja lähiriikide, -regioonide võrdluses (GBD 2019)

$$DAF_{\ddot{u}k} = \frac{P_{\ddot{u}k}(RR_{\ddot{u}k}-1)}{P_{nk}+P_{\ddot{u}k}RR_{\ddot{u}k}+P_{rasv}RR_{rasv}} \cdot 100\%$$

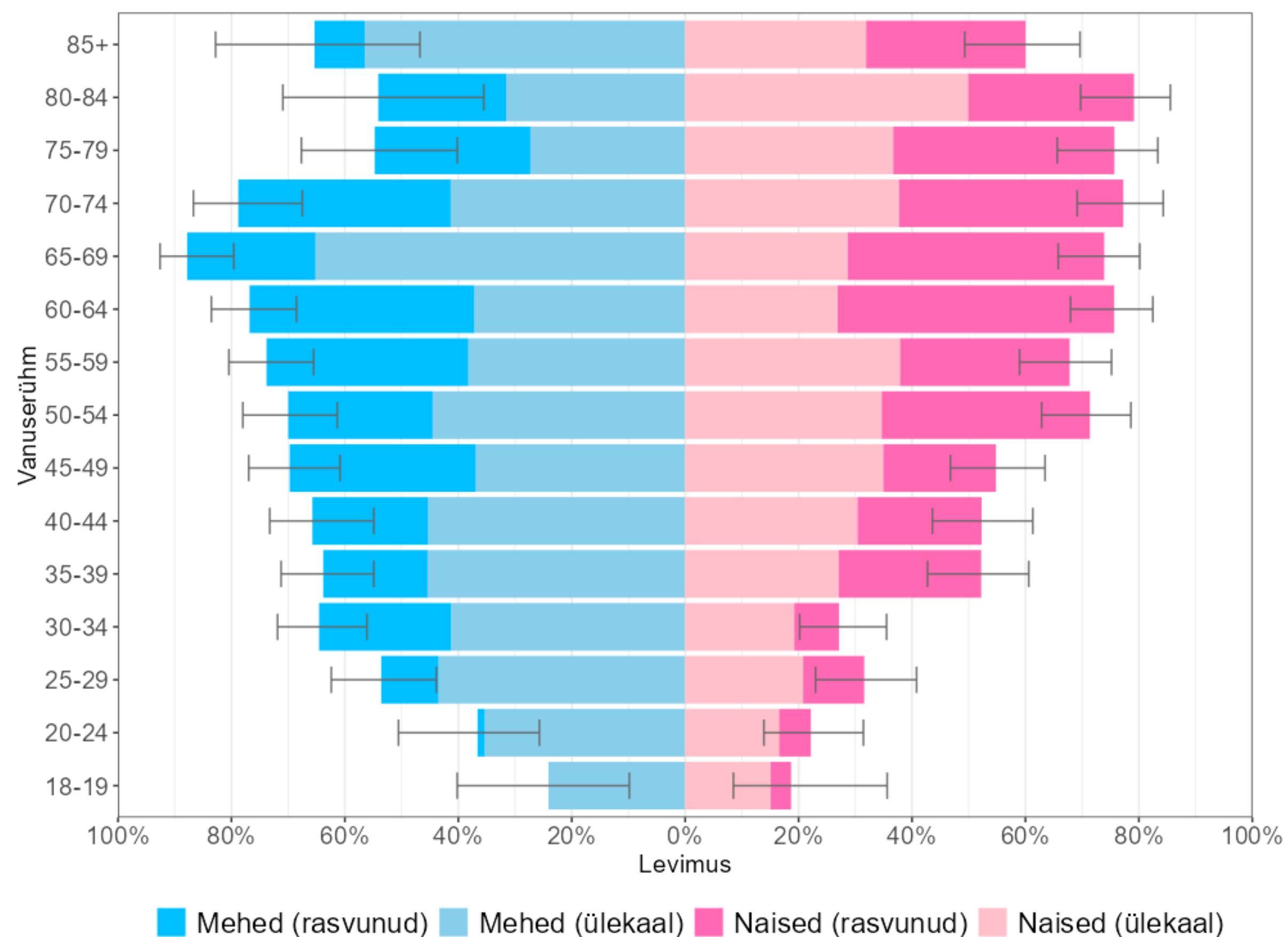
Terviseseisundid

- Liigne kehakaaluga seostati **29 seisundit**
  - Vähid (16 paiget)
  - Südame-veresoonkonna haigused (5 seisundit)
  - Lihasluukonna haigused/vigastused (3 seisundit)
  - Muud seisundid (II tüüpi diabeet, depressioon, astma, neerupuudulikkus, sapikivitõbi)

Üldjaotus	Nimetus	RHK-10 määratlus
Vähid	Söögitoruvähk Maovähk Jämesoolevähk Maksavähk Sapipõievähk Kõhunäärmevähk Rinnavähk (N) Emakakaelavähk (N) Emakavähk (N) Munasarjavähk (N) Eesnäärmevähk (M) Neeruvähk Kilpnäärmevähk Mitte-Hodgkini tüüpi lümfoom Hulgimüeloom Leukeemia	C15 C16 C18–C21 C22 C23–C24 C25 C50 C53 C54–C55 C56 C61 C64 C73 C82–C85 C90 C91–C95
Südame-veresoonkonna haigused	Südame isheemiatõbi Peaaju infarkt Peaajusisene verevalum Hüpertensioon Kopsuemboolia	I20–I25 I63–I64 I61 I10–I13 I26.9, I26.0, I80.8
Lihasuukonna haigused ja vigastused	Artroos Podagra Seljavalu	M15–M19 M10 M54
Muud seisundid	Depressioon Insuliinisõltumatu (II tüüpi) suhkrutõbi Astma Krooniline neerupuudulikkus Sapikivitõbi	F32.0–F32.3, F32.8, F32.9, F33.9 E11, E14 J45 N18 K80

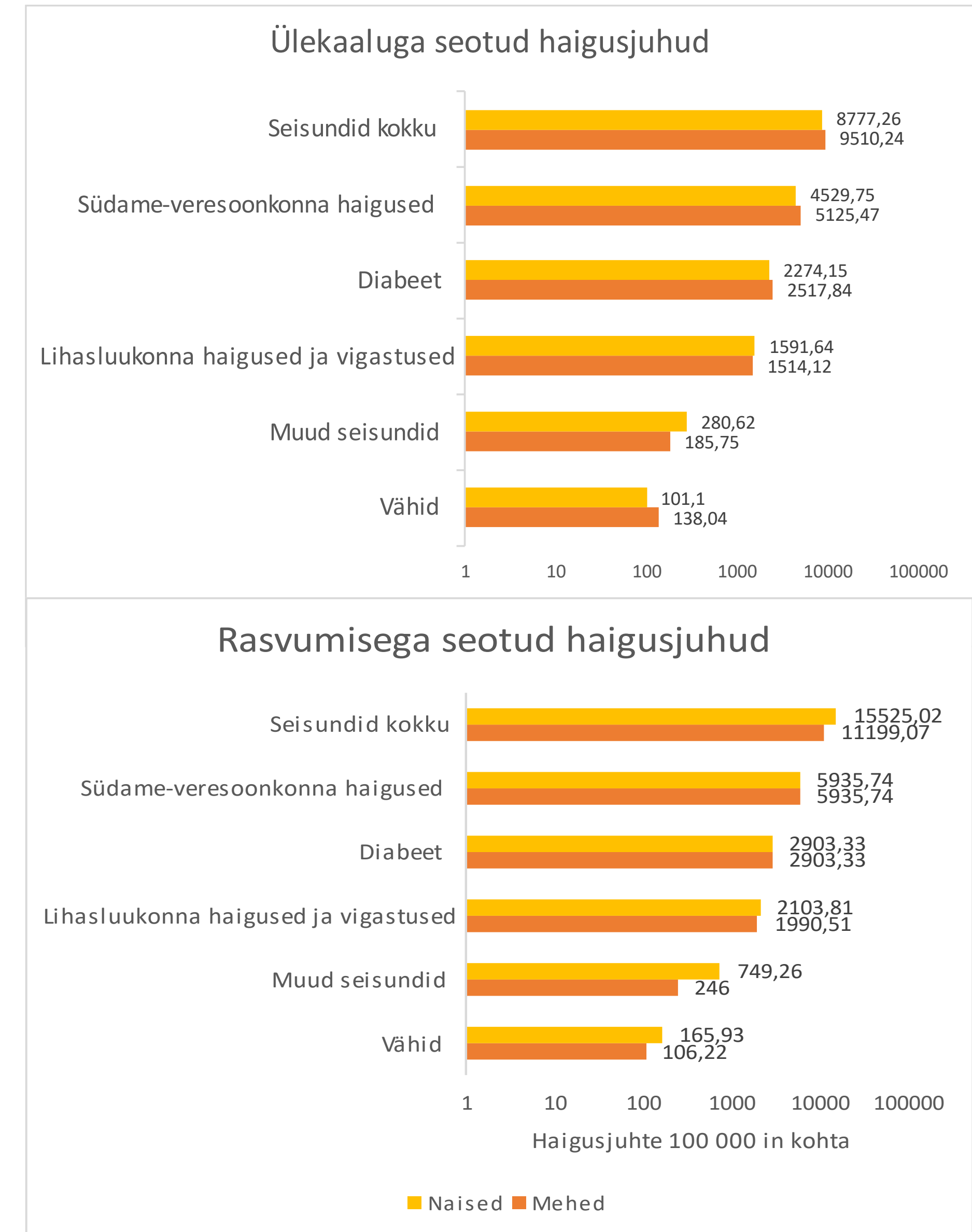
Liigse kehakaalu levimus Eestis

- Liigse kehakaaluga
  - 62,2% täiskasvanutest
  - 66,6% meestest
  - 58,6% naistest
- Ülekaalulised
  - 35,9% täiskasvanutest
  - 42,2% meestest
  - 30,7% naistest
- Rasvunud
  - 26,3% täiskasvanutest
  - 24,3% meestest
  - 27,9% naistest

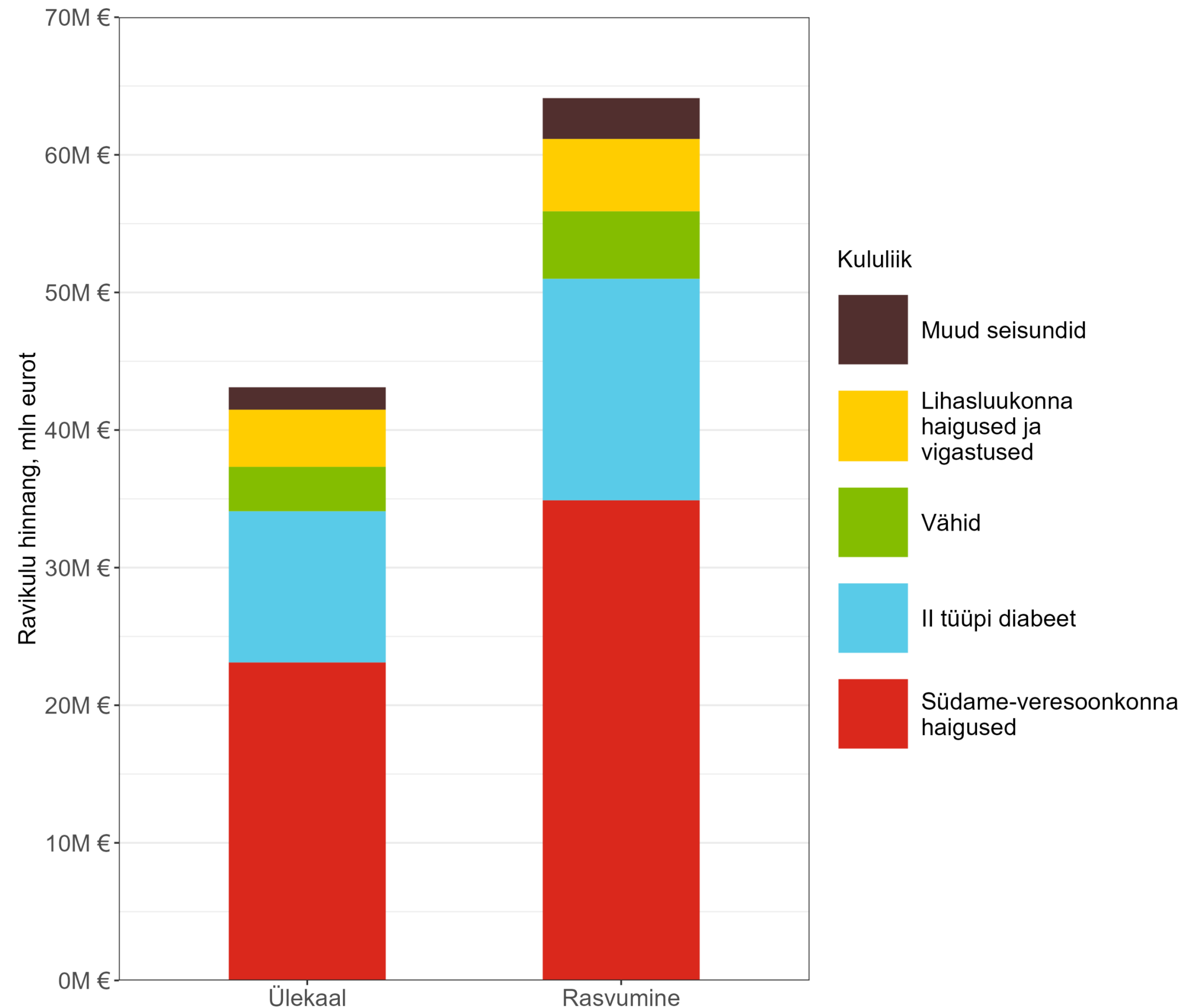
Riskiteguriga seonduvad haigusjuhud ja surmad

- Ülekaalust on põhjustatud **100 669** ja rasvumisest **147 474** haigusjuhtu aastas
  - Ülekaalu puhul on meeste haigestumuskordaja kõrgem kui naistel (9510,2 vs. 8777,2 juhtu 100 000 kohta)
  - Rasvumisel on haigestumuskordaja naistel märgatavalt suurem (+38%) kui meestel (15 525 vs. 11 199 juhtu 100 000 kohta)
  - Mõlema riskiteguri puhul on ca 50% haigusjuhtudest südame-veresoonkonna haigused ning ca 25% II tüüpi diabeet
- Enneaegsetest surmadest riskitegurile omistatud kokku **646** surma, sh
  - 258 (40%) ülekaalule ja 388 (60%) rasvumisele.
  - 62% riskiteguriga seotud enneaegsetest surmadest vanuses 60–74 a
- 22,7% kõigist surmadest alla 75-aastaste seas on seostatavad ülekaalu või rasvumisega.

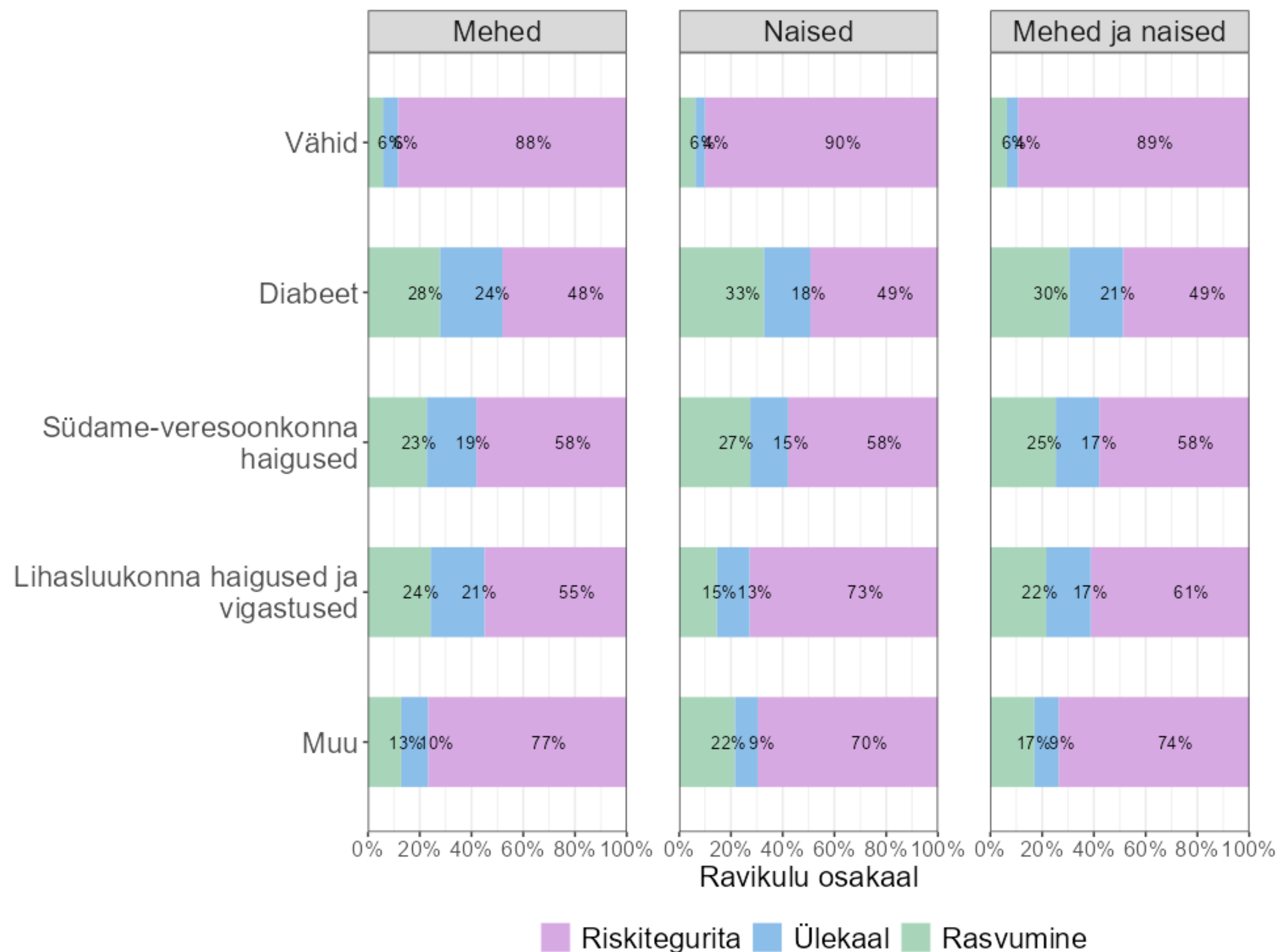
Ravikulud

- Ülekaalule omistatud:
  - Südame-veresoonkonna haigused – 23,11 mln eurot
  - II tüüpi diabeet – 10,99 mln eurot
  - Lihasluukonna haigused ja vigastused – 4,15 mln eurot
- Rasvumisele omistatud:
  - Südame-veresoonkonna haigused – 34,89 mln eurot
  - II tüüpi diabeet – 16,10 mln eurot
  - Lihasluukonna haigused ja vigastused – 5,26 mln eurot

Ravikulud

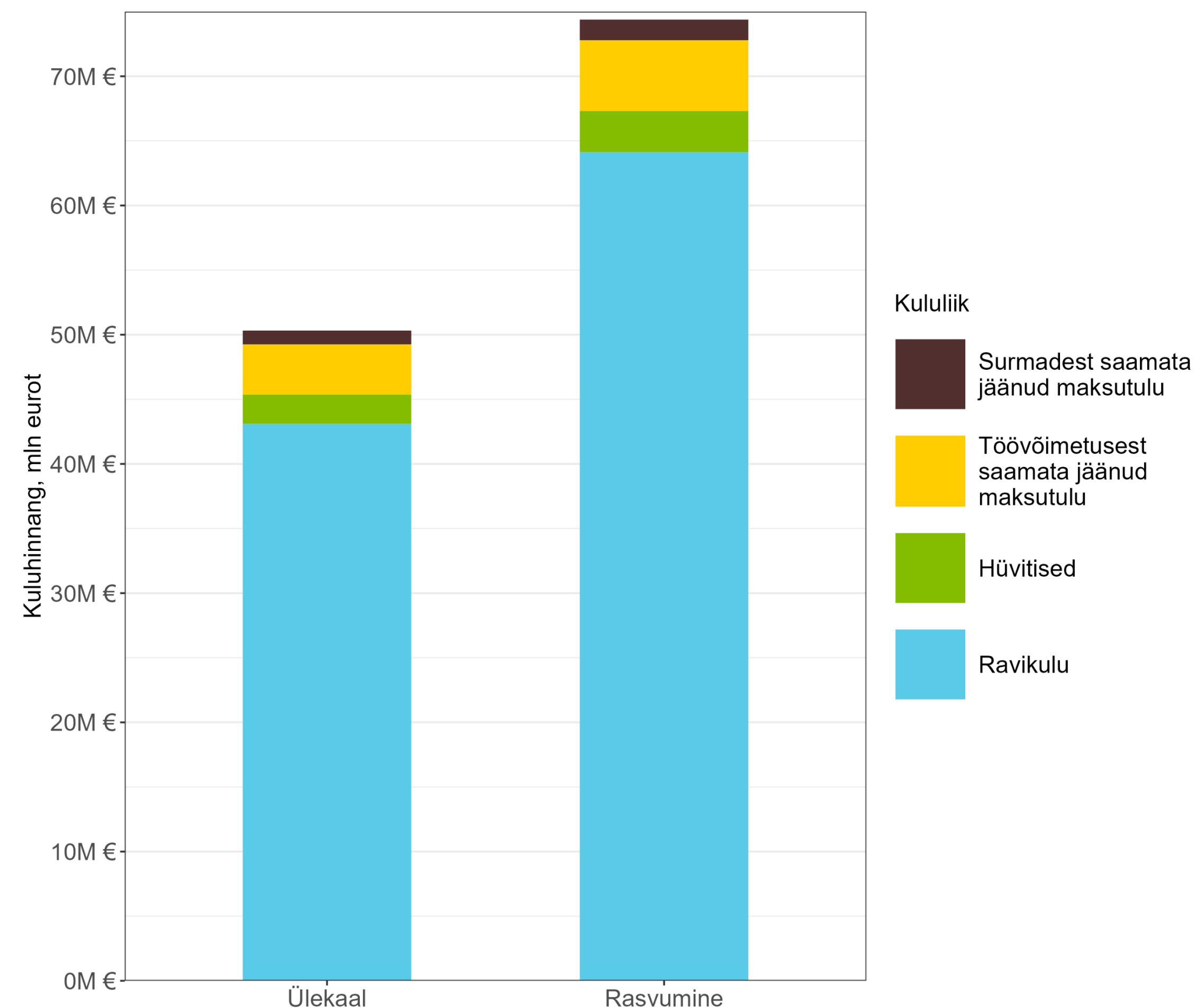
- Aastane ravikulu:
  - Liigne kehakaal 107,23 mln eurot
    - Ülekaal 43,11 mln eurot
    - Rasvumine 64,12 mln eurot
- Moodustab Tervisekassa 2020. aasta eelarvest 6,6%
- Meestel (22 mln €) ja naistel (20 mln €) ülekaalule omistatud ravikulud väikese erinevusega
- Rasvumise ravikulud naistel (37 mln €) ca 40% võrra suuremad kui meestel (26 mln €)
- Liigsele kehakaalule omistatud kuludest suurim osakaal II tüüpi diabeedil (>50%)
- Meestel oluliselt suurem omistatud osakaal lihasluukonna haiguste ja vigastuste kuludes kui naistel (18 protsendipunkti)

Kogukulu

- Liigse kehakaalu kogukulu 124,7 mln eurot aastas, millest
  - ülekaalule kulub 50,3 mln ja
  - rasvumisele 74,4 mln eurot
- Täiskasvanu kohta kulub liigsele kehakaalule 116,35 eurot aasta
- Ülekaalu kulu meestel 27,5 mln ning naistel 22,83 mln eurot
- Rasvumise kulu meestel 31,9 mln ja naistel 41,4 mln eurot

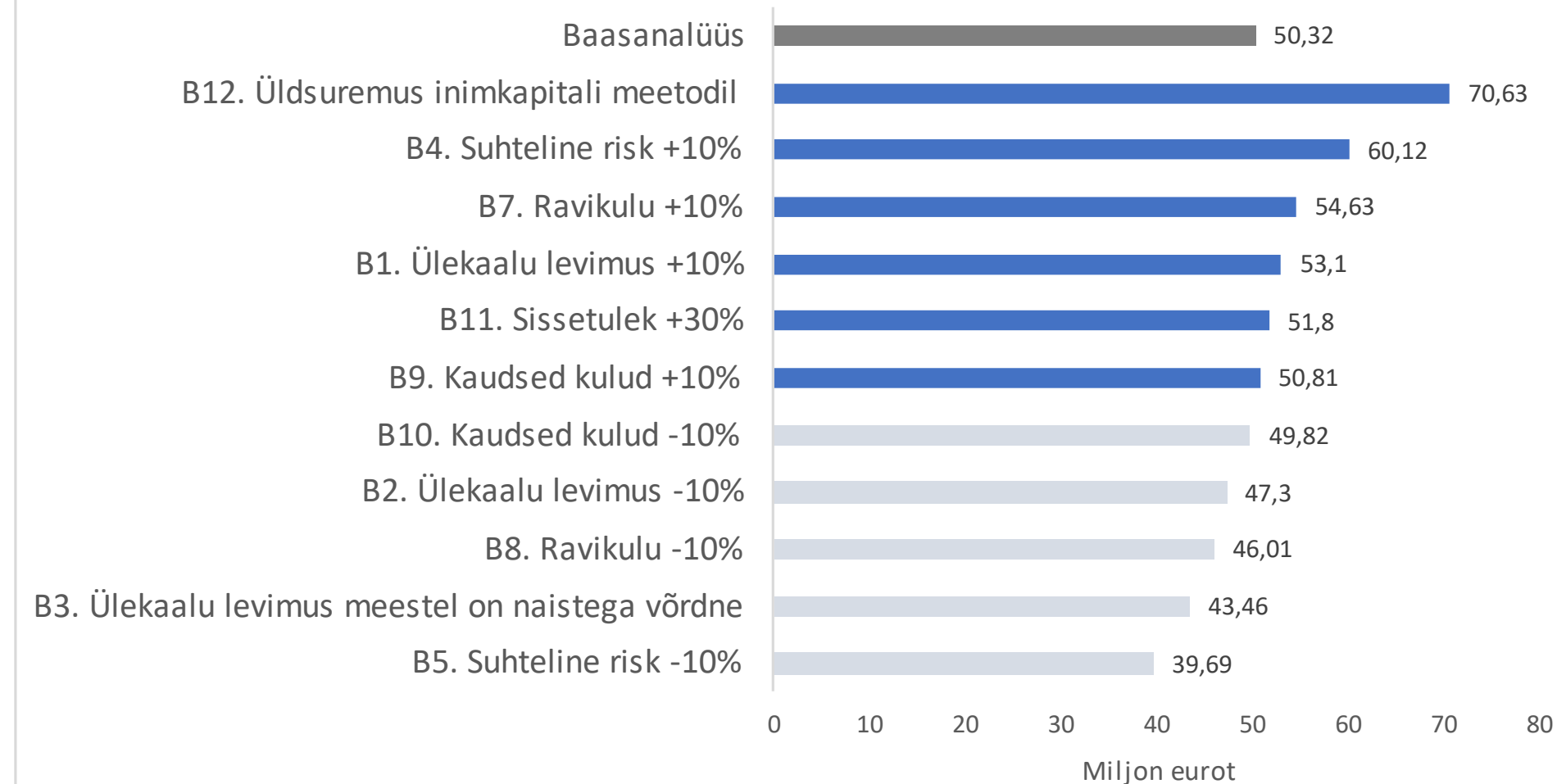

Kulu tundlikkusanalüüsis

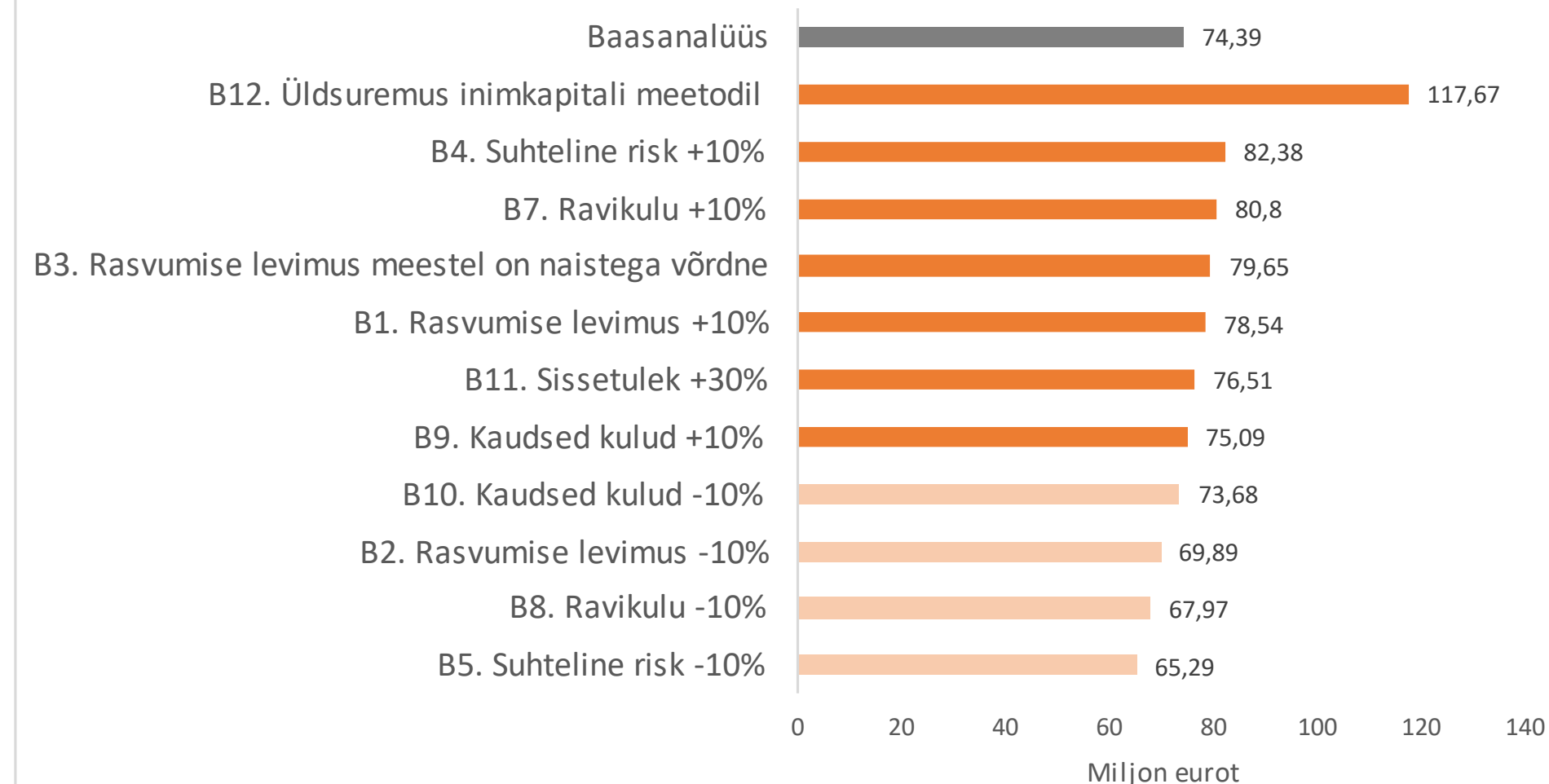
- Tundlikkusanalüüsil hinnati sisendite ja eelduste mõju kogukulu suhtes
  - Mõlemal juhul suurim mõju inimkapitali meetodil enneaegse üldsuremuse arvestamisel
  - Suhtelised riskid + 10% suurendavad ülekaalu kogukulu 19% võrra ja rasvumisel 11% võrra
- Stsenaariumanalüüsid
  - Kui levimuskordaja, suhtelised riskid ning ravikulud suureneksid 10% võrra, siis kogukulu kasvaks nii ülekaalul kui rasvumisel ca 18 mln euro võrra (suhteline muutus vastavalt 37% ja 26%)
  - Kui põhjusjärgsete enneaegsete surmade puhul arvestada saamata jäänud maksutuludega kuni pensionieani (koos 3% diskontomääraga), suureneks kogukulu ülekaalul 11% (55,9 mln) ja rasvumisel 13% (83,9 mln)
  - Levimuse, suhteliste riskide ja ravikulu + 10% ning inimkapitali meetodil **põhjusjärgse suremuse** korral kogukulu ülekaalul 76,8 mln ja rasvumisel 105 mln eurot
  - Levimuse, suhteliste riskide ja ravikulu + 10% ning inimkapitali meetodil **üldsuremuse** liigse kehakaalu kogukulu 225,5 mln eurot aastas
- Kehalise inaktiivsuse ja istuva eluviisiga kattuva 11 tervises seisundi võrdluses oli ülekaalu kogukulu 1,4 korda ja rasvumisel 2,1 korda suurem.

JÄRELDUS: Liigse kehakaalu kogukulu riigile on aastas rohkem kui 110 mln eurot, kuid võib teatud tingimustel ulatuda 226 miljoni euroni

Sisendite muutmise mõju ülekaalu kogukulule, mehed ja naised kokku

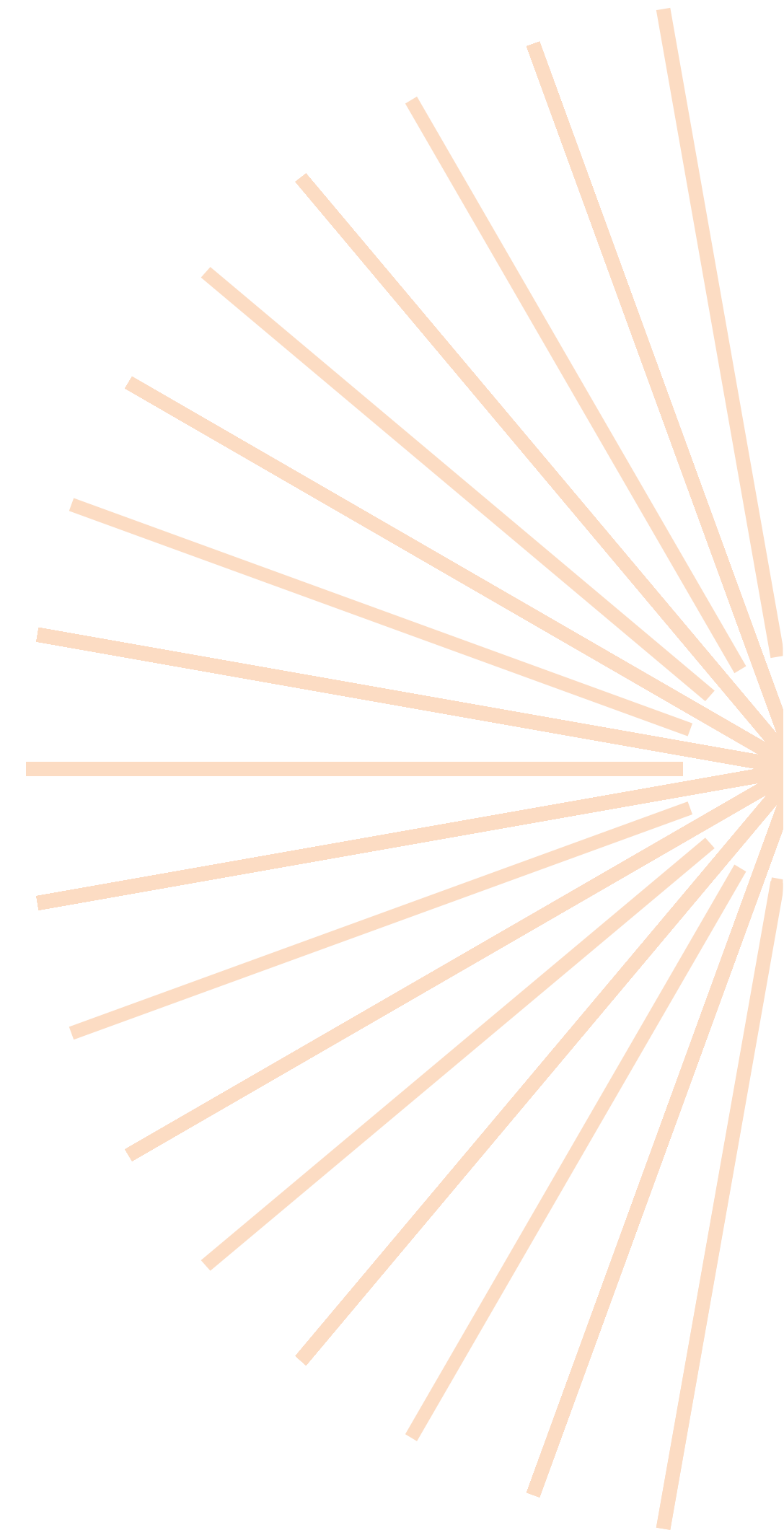

Sisendite muutmise mõju rasvumise kogukulule, mehed ja naised kokku

Järeldused

- Enam kui **60%** Eesti täiskasvanutest on ülekaalulised või rasvunud
- Täiskasvanute liigne kehakaal põhjustab Eestis ligi **250 000 haigusjuhtu** ja **650 surma** aastas
- Täiskasvanute liigse kehakaalu aastane kogukulu riigile on rohkem kui **110 miljonit eurot**, kuid võib ulatuda **226 miljoni euroni**

Küsimused ja vastused

